

ZÁBRÁNSZKYNÉ PAP KLÁRA osztályvezető,
vezető főtanácsos, Főépítési Titkárság

10 ÉVES A TERÜLETI FŐÉPÍTÉSZI HÁLÓZAT

Az 1992. augusztus 1-jén a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter által létrehozott nyolc regionális területi főépítési iroda 2002 őszén ünnepelte 10 éves jubileumát. Ebből az alkalomból a területi főépítészek és a Főépítési Titkárság 2002. november 5-én a BM Duna Palotában jubileumi ülést tartottak A TELEPÜLÉSRENDEZÉS JELENE - JÖVŐJE címmel.¹

Kovács Imre, a BM Építésügyi Hivatal főosztályvezetője megnyitójában azt hangsúlyozta, hogy a 10 éves jubileumot nem lehet egyetlen naphoz kötni, hiszen a területi főépítési hálózat létrehozása hosszabb folyamat volt. Már 1990-ben, a rendszerváltás évében felmerült annak gondolata, hogy az építésügyben jöjjenek létre azok a területi szakmai központok, amelyek az új önkormányzati rendszerben – a megye irányító szerepének gyöngülésekor – képviselni tudják a központi irányító szervezetet a helyi döntések előkészítésénél.

Kovács Imre kiemelte, hogy a jogszervi lépéshez az akkor hatályos építésügyi törvényt, illetve annak végrehajtási kormányrendeletét kellett módosítani, megadva a jogi felhatalmazást az irányító – a

környezetvédelmi és területfejlesztési – miniszternek a területi főépítési rendszer létrehozására. Ez a felhatalmazás a területrendezés követelményeinek érvényre juttatása és az építésügyi hatóságok munkájának elősegítése érdekében történt.

1992. a szervezés éve volt, amelynek végén megszületett a kisebb-nagyobb módosításokkal ma is hatályos miniszteri rendelet a területi főépítészekről, részletes feladataikról és jogállásukról, rögzítve a nyolc területi főépítési iroda székhelyét, regionális illetékességi területét. A területi főépítészekről szóló jogszabály érvényben maradt az 1996-ban megszületett területfejlesztésről, területrendezésről szóló törvény, valamint az 1997-ben elfogadott új építési törvény után is, de feladataik értelemszerűen bővültek.

Kovács Imre elmondta, hogy a szervezeti rendszer stabilizálódott, szakmai befolyása erősödött, s ma már nem csupán

a többször is változó szakminisztérium „kinyújtott csápjaként” funkcionál, hanem önálló szakmai tekintélyként is. Ehhez hozzájárult, hogy a területi főépítési irodák vezetői az adott régió legkiválóbb, elismert szakemberei közül kerültek ki, s szakmai tekintélyük alapját nemcsak az új stallum képezte, hanem az évtizedes szakmai ismertség és elismertség is.

Köszöntője végén kiemelte, hogy a jövő egyik megoldandó problémája éppen az, miként sikerül ezt a személyi tekintélyt az intézmény hosszú távú szakmai elismertségére, tekintélyére átvenni.

Dr. Kara Pál, a BM önkormányzati és építésügyi helyettes államtitkára köszöntőjében felidézte a területi főépítési irodák 10 évvel ezelőtti létrehozásának körülményeit, mint aki akkor „kívülről”, a belügyi tárca oldaláról vett részt az alapításban. Nagy reményeket fűzött akkor mindenki a létrehozásához, elég nagy vitával jött létre a hálózat, de szerencsére Keresztes Sándor alapító miniszterben volt kurázi, erő és bátorság, hogy létrehozza a területi főépítési hálózatot. A szakmának egy része 1992-ben azt mondta, nem teszi ki az akkori viszonyoknak a hálózatot, ezért legyen a létrehozó minisztérium kihelyezett szervezete, főosztályi jogállással.

Kara Pál örömet fejezte ki, hogy 2002. július 16-tól a területi főépítések, a területi főépítési irodák a Belügyminisztériumhoz tartoznak, mint a tárca első regionális intézményei. Jó megoldásnak tartja, hogy a településügy mindhárom része így együttesen a BM-hez tartozik. A településfejlesztés eddig is volt, a településüzemeltetést hamvaiból kellett feltámasztani, ami sikerült. Érdemben a legfontosabb terület a településrendezés, amely most került a tárcához. Ez lehetőséget teremt a horizontális együttműködés tökéletesebb megvalósításához.

Méltatta a területi főépítési intézményt, a területi főépítészeket, hiszen a központi igazgatásban páratlan, hogy van olyan

intézmény, amely 10 éve folyamatosan működik, érdemi személyi és szakmai változás nélkül, azonos vezetőkkel és munkatársakkal. Fő jellemzőjük, hogy munkájuk stabil, átfogó ágazati és területi vonatkozásban egyaránt, megbízható, munkájukra mindig lehet számítani. Szakmai elismertség övezi őket, akkor is véleményt kérnek tőlük, ha az nem kötelező. Ez mutatja a legjobban, hogy nem előírás alapján, hanem bizalommal lehet fordulni hozzájuk, szakmailag elismertek, fontosak. Nagy helyi tapasztalatokkal rendelkeznek a rendszeres helyszíni bejárások, tervtanácsok folyamatos tevékenysége kapcsán. Az irodák önkormányzatokkal való kapcsolatait nemcsak a szakma, hanem az önkormányzatok is pozitívan értékelik, korrekt szakmai kapcsolatról lévén szó. Az I. fokú építésügyi hatóságok jövőbeli rendszerével és a BM feladataival összefüggésben a területi főépítési irodák, a területi főépítések újabb feladatai is felvázolhatók, érzékelhetők lesznek majd.

Kara Pál végezetül hangsúlyozta, hogy a regionális területi főépítési irodák az építésügy vonatkozásában a „BM helyi követei”, de sokkal inkább az építésügy helyi nagykövetei. Ehhez kívánt eredményes munkát!

Pataky Szabolcs, aki az alapítás és működtetés építésügyi helyettes államtitkára volt, köszöntőjét azzal kezdte, nagy megtiszteltetés számára, hogy itt lehet vendégként és a betegség miatt távollévő Keresztes K. Sándor alapító miniszter helyett szólhat. A születésnap személyes ügy, de egy 10 éves intézmény születésnapja ezen túlmutat. Személyes elemként kiemelte, hogy 10 éve nagyszerű, kitűnő kollégák vállaltak közös felelősséget, közös tevékenységet a rendszerváltás kapcsán megjelenő új szakmai feladatokban, a helyi és a központi szint közti új típusú kapcsolatok megteremtésében, működtetésében az építésügy területén. A területi főépítési intézményrendszert e feladatok kiegészítésére, kiteljesedésére hozták létre.

A kollégák részt vállaltak abban, hogy hidat képezzenek a kormányzat és az önkormányzatok között, hogy segítsék a helyi döntéshozatalt, a helyi felelősöket, hogy informáltak legyenek, hogy kellően felismerjék a kisebb-nagyobb regionális közös érdekeket, amik őket sikeres tevékenységükben segíthetik. A területi főépítések az érdekelteket egy asztalhoz tudták ültetni, információkkal tudták őket ellátni, fejlesztési programjaikban egyre jobban tudtak informáló – összehangoló – koordináló szerepet felvállalni.

A területi főépítések feladata volt még az épített környezet érdekeinek védelme. Történt mindez úgy, hogy a területi főépítések nem kaptak hatósági jogosítványt! A szakmai jó szó, a szakmai segítség jellemezte tevékenységüket, tette őket elfogadhatóvá bármelyik területen, például az épített környezet érdekeinek összehangolásában. Feladatuk volt még az éppen átalakulóban lévő urbanista szakma segí-

tése, ekkor kellett a régebbi tervlembontás részét képező településtervezésnek egy valóban fejlesztési koordináció, környezeti koordináció és folyamatszabályozás karakterű rendezési tervi tevékenységbe való átmenetét megteremteni.

Visszatekintve az elmúlt 10 évre, azok a kollégák, akik a fenti munkában részt vállaltak, sikeresen tevékenykedtek. Mondja ezt nemcsak mint az alapításban résztvevő, hanem mint a másik oldalról szemlélő is. Évek óta hazai és nemzetközi fejlesztések előkészítésével, megvalósításával foglalkozó szakemberként sokszor találkozott főépítész, területi főépítész véleményével, arra való hivatkozással. A beruházók, a megvalósítók, az önkormányzatok minden esetben elismerték, elfogadták az időben és előzetesen, a környezeti értékvédelem érdekében adott korrekt szakmai véleményt, segítséget, megkímélve őket a felesleges munkától. Ez a fejlesztési koordináció, amelyet a területi főépítészek végeznek, kapcsolódott a területfejlesztéshez is, továbbá hasznos része lesz és egyre jobban fog az EU regionális rendszeréhez kapcsolódni, a területi főépítészek egyre jobban tudnak gazdasági és más szakmai kollégáik segítségére lenni.

Pataký Szabolcs végezetül az eddigi sikeres 10 év után további sok sikerekben gazdag éveket kívánt a területi főépítészeknek és munkatársaiknak a régiók és Magyarország számára.

Virányi István, az Országos Főépítészeti Kollégium elnöke tisztelettel köszöntötte a 10 éves területi főépítészeti intézményt. Kiemelte a területi főépítészek és az önkormányzati főépítészek szakmai együttműködésének fontosságát, amely mindkét fél számára előnyökkel jár. Az önkormányzati főépítészek elszigetelten dolgoznak, a hivatalban a szakmát, a szakmában a hivatalt képviselik, ezért igénylik fokozottan az

együttműködést. A területi főépítészeknek szerepük következtében nagy az áttekintésük, ismerik az önkormányzati főépítészeket, tudnak segíteni az önkormányzati főépítészeknek, ha azok igénylik. Véleménye szerint a tárgyi tévedések pontosítását a területi főépítészeknek is kellene kezdeményezni. Jó példaként említette a Btv-t.

Ezután kiemelte az eddigi együttműködés kereteit, a személyes kapcsolatokat jónak értékelte. Az önkormányzati és a területi tervtanácsok működése szakmai szempontból fontos, de – részben – közös működtetés is elképzelhető. A hivatalos szervezeti fórumok működtetése azért is fontos, mert kevés az önkormányzati főépítész, a 3200 településben összesen mintegy 270 fő- vagy mellékállású önkormányzati főépítészt alkalmaznak. Ezért is fontos közös feladat a főépítész hálózat fejlesztése, a főépítészek képzése, továbbképzése.

Dr. Szaló Péter, aki területfejlesztési és építésügyi helyettes államtitkárként 1995 óta ellátta a területi főépítészek szakmai irányítását, most a Miniszterelnöki Hivatal Nemzeti Területfejlesztési Hivatalának elnökhelyetteseként köszöntötte a jubileumi ülést. Előadásában hangsúlyozta, hogy a területrendezés jelene és jövője elválaszthatatlan a területi főépítészek jelenétől és jövőjétől.

A területi főépítészeti irodák 10 évvel ezelőtt, a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium (KTM) rendelete alapján alakultak meg, melyek azóta is folyamatosan működnek, függetlenül attól, hogy a bekövetkezett változások – a köztársasági megbízotti rendszer megszűnése, a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium átalakulása, a területfejlesztés intézményrendszerének módosítása, a régiók kialakulása – jelentősen érintették a főépítész hálózatot, annak működését. Ennek ellenére a területi főépítészeti irodák állandóak maradtak. Az irodákat lét-

rehozó KTM rendelet – igaz változatlanul, de megmaradt, sajnos a feltételekben viszont nem történt lényeges változás.

Szaló Péter elmondta, hogy az elmúlt 10 év vonatkozásában a területrendezés három szakasza különböztethető meg.

A kialakuló fázis fő jellemzője egyrészt a két törvény, a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény (Tftv.) és az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.), másrészt a 3/1997. sz. AB határozat megjelenése volt. Az Alkotmánybíróság határozata hozzájárult a területrendezés jelentőségének növekedéséhez és a tervek egyensúlyi állapotának kialakulásához azáltal, hogy felállította a terület- és településrendezési tervek egymás közötti hierarchiáját.

Ebben az időszakban kerültek igazán összeütközésbe az ágazatok és az önkormányzatok a saját környezetükkel, és a konfliktusok megoldásában a területi főépítések állásfoglalásaikkal sokat segítettek. Annak ellenére, hogy nincsenek „kemény eszközeik”, a következetes szakmai munka, a közügyek objektív áttekintése meghozta az eredményt.

A kibontakozó fázisban a 2000. évi CXII. Balaton törvény (Btv.) hatályba lépett, amelynek részeként elkészült a tő 164 településének érvényes területrendezési terve, valamint kinevezték a Balaton területi főépítését is. A Btv. alapján a területi főépítési irodák illetékességi területe megváltozott, a hét tervezési-statisztikai régió mellé nyolcadikként létrejött a Balatoni Területi Főépítési Iroda Keszthelyen, továbbá Balatonfüreden és Siófokon referensi irodák létesültek. A Btv. jelentősége a területrendezéssel összefüggésben abban van, hogy egyértelművé vált, hogy a Balaton nemcsak az egyéneké, de a magyar társadalomé is. A balatoni területi főépítés feladata, hogy a települések településrendezési terveit összevesse és megfeleltesse a Balaton területrendezési tervével úgy, hogy a közérdek ne sérüljön, de a jogos magánérdek érvényesülhessen.

A kiteljesedési szakasz, reményeink szerint, 2003-ban kezdődik, amikor jóváhagyásra kerül az Országos Területrendezési Terv (OTrT), módosul a Tftv., és várhatóan az Agglomeráció Területrendezési Terve is hatályba lép. A három szabályozás együttes hatásaként valósággá válhat a hosszú távú országos érdekek környezeti összehangolása.

A területi főépítések a Tftv. módosításával és az OTrT kapcsán új feladatot kapnak, a tervek szerint területrendezési hatóságokká válnak, akiknek meghatározott esetekben „előzetes térségi területfelhasználási engedélyt” kell kiadniuk. Ennek következtében például megépülhetnek olyan beruházások, mint az MO-ás vagy a hulladéklerakók stb.

Továbbá a Btv. szerinti „pontosítás” is meghatározásra, jogilag rendezésre kerül. Így valóban lehetővé válhat a területrendezési tervek és a településrendezési tervek összhangjának megteremtése.

Szaló Péter előadásának további részében kiemelte annak fontosságát, hogy a megváltozott kormányzati struktúra ellenére a területi főépítési hálózat intézményrendszere változatlan maradhatott. Nem kellett új intézményt létrehozni, hiszen a Miniszterelnöki Hivatal a területfejlesztés és a területrendezés, valamint a Belügyminisztérium az építésügy, a településrendezés és a településfejlesztés ágazati felelőseként, igen jól tudja használni a 10 éve jól működő Területi Főépítési Hálózatot a Főépítési Titkárság közreműködésével.

Végezetül Szaló Péter megköszönte a nyolc területi főépítészek és munkatársainak munkáját, amellyel a magyar települések minőségének javítását segítették. Igen értékes volt az a tevékenységük, amelynek keretében a jogszabályok tesztelésében vettek részt, vagy amellyel segítették a faluképvédelmi napokat. Megköszönte Zábránszkyne Pap Klára tevékenységét, aki 10 éve töretlen lelkesedéssel szervezi a főépítésekkel kapcsolatos munkát, valamint köszönetet mondott az Országos Főépítési Kollégium és az önkormányzati főépítések tevékenységéért is.

További sikert és kitartást kívánt mindenki munkájukhoz.

Dr. Kara Pál önkormányzati és építésügyi helyettes államtitkár előadóként üdvözölte a tanácskozást, átadva a belügyminiszter asszony jókívánságait, egyúttal örömét fejezte ki, hogy a területi főépítések a BM-hez tartoznak „de jure”. A településügy igen izgalmas dolog, amelyet a nemzetközi gyakorlat, a nemzetközi rendezvények sora és azok hatása is jól tükröz. 2001 júniusában az ENSZ rendkívüli közgyűlést tartott a településügy témában, majd 2002-ben a fenntartható fejlődés világtalálkozóra került sor Johannesburgban. Ezek a tanácskozások ráirányították a világ figyelmét a településekre.

Felidézte az 1990. évi új kormány kiépítésének kezdeti lépéseit. Akkor volt néhány szakember, akivel próbálták az önkormányzatok alapjait megteremteni, de igazán jól hasznosítható önkormányzati tapasztalatok nem voltak, a ragyogó eredmények ellenére. Hiszen az 1990 előtti tanácsi rendszernek a gazdasági-társadalmi-történelmi alapja egészen más volt. A minisztériumok közötti kompetenciákat véletlenszerűen, esetlegesen osztották meg 12 éve, a területfejlesztés-településfejlesztés 2 tárcához, a településügy 2–3–4 részre oszlott az évek folyamán. Szerencsére azonban az illetékes szakemberek mindent megtettek annak érdekében, hogy a szakmailag magas szinten és egységben képviseljék e szakmai területeket. A 12 év gyakorlata bebizonyította és elfogadta a településügy hármas – fejlesztés-rendezés-üzemeltetés – tagozódását és egységét. Ehhez egy sajátos tevékenység párosul, maga az építésügyi igazgatás hatósági része, amely nem tartozik egyikhez sem, de mindháromra rányomja bélyegét. Van annak logikája, hogy ezek a szakmai területek a Belügyminisztériumhoz tartozzanak, 1937-ben is odatartoztak, amikor egy rendkívül magas színvonalú és európai szinten is követendő 1937. évi VI. törvényt alkottak meg hazánkban. Ez a törvény sokáig volt hatályban és egyes elemeit sokan ma is szívesen látnák.

A településfejlesztés-rendezés-üzemeltetés hármas szakterületét illetően kifejtette a három önkormányzati ciklus tapasztalatai alapján, hogy sok mindentől függ, hogy melyik szakterület kerül előtérbe az adott önkormányzatnál. Alapvető kérdés, hogy mennyi pénz áll rendelkezésre. Ha kevés a pénz, a településüzemeltetés kerül előtérbe, mert így pl. a személyszállítás megoldásával eredményt lehet felmutatni, a lakosság elégedett lesz. Ha van több pénz, meglódul a fantáziánk és a jövő érdekében elkezdünk tervezni, rendezési tervet készíttetni. Ez nem olcsó, de még mindig olcsóbb, mint maga a fejlesztés. Elmondható, hogy a 12 év mindhárom területen nagy fejlődést hozott. Sok száz korszerű, új és megújult településrendezési terv készült el és van érvényben, amelyek az EU-csatlakozásnál tervezési alapot jelentenek. A településfejlesztés, a települések fejlődésének eredményeit pedig látnia kell mindenkinek, aki járja az országot. Jó példák bizonyítják, milyen csodák születnek, ha van

megfelelő terv, pénz, szorgalom és kitartás. Majd visszatérve a településüzemeltetés témájához, kifejtette, hogy akármennyi előrelépés, eredmény született, van még bőven adósság is. A települések csatornázása egy ilyen kérdés, amit meg kell oldani, hiszen ez is a településüzemeltetéshez tartozik.

Kara Pál a településügy hármását összegezve elmondta, hogy a településügy számos téren és tekintetben több, mint maga az önkormányzat, a településügynek valóban bőven van jövője. A tervezésben elkövetett hibáknak rendkívül súlyos következményei vannak, nagyon oda kell figyelni. Ha a fejlesztésben követünk el durva hibákat, hasonló a helyzet. De az üzemeltetésben is lehet hibákat elkövetni. Véleménye szerint a legdurvább hibák a horizontális együttműködés és a horizontális kapcsolatrendszer hiányából adódnak. Azt szeretné, ha a jövőben ezek a szakterületek kiváló mellérendeltségben, de gyümölcsöző módon együttműködnének. Nemcsak a tervezésről, a megvalósításról, a pénz előteremtéséről van itt szó, hanem arról is, hogy az együttműködés, a koordináció, milyen fontos, mert pl. nagy kapacitású kihasználatlan csatornahálózat is épül, pedig a megvalósítás egyes elemei – tervezés, engedélyezés, pénzügyi rész – rendben voltak. Ebben az esetben az üzemeltetés költségei is számottevően növekednek.

Példaként megemlített egy fontos részterületet a településügy részeként. Az EU-csatlakozás kapcsán sok problémát kell még megoldani. Ilyen például: a tulajdonosi önkormányzat felel a szolgáltatásokért, és a települést üzemelteti, de egyben árhatalóság is. Ez az EU elveinek, gyakorlatának ellentmond, tehát a fenti ellentmondást meg kell szüntetnie a magyar jogrendnek.

Összegezve: a horizontális együttműködéseknek érdemben működniük kell, ennek eredője és vége maga a települési önkormányzat kell, legyen. A jövőt illetően érdemben a település, a településügy fontos. Igen helyes, hogy a MeH is kiemel-

ten kezeli a településügyek kérdését. Ez jelentheti a város és környékét, több várost és környékét, vagyis olyan egységekről van szó, amelyekkel már és még érdemes foglalkozni a szervezési elv oldaláról, amely nagyságrend már feltételezi és megköveteli a különböző szakterületekkel való törődést. Azt eddig is tudta, hogy az önkormányzati főépítészek számát illetően nem állunk jól, de hogy csak 270 az önkormányzati főépítészek száma, ez megdöbbentette, ez rendkívül kevés (ennyi okmányiroda is van!). Abból kell kiindulni, hogy minden településen (kis település esetén több településnek együttesen) kell egy olyan „szem”, aki érdemben meglátja, észreveszi, feldolgozza, jelzi, képes érdemben intézkedni, vagy azt kezdeményezni az építésügy, épített környezet, a településrendezés téma körében. Tehát el kell érni, hogy minden település (kis települések esetén több település együttesen) rendelkezzen ilyen „szemmel”, vagyis legyen önkormányzati főépítésze. Tehát a településüggyel kapcsolatban kinek-kinek hatalmas feladatai vannak. Reméli, hogy nem lesznek horizontális viták, csak érdemi szakmai viták, a jó szakmai célok érdekében.

Kara Pál végezetül úgy értékelte, hogy a 10 éves jubileum nagy ünnep, sok minden történt ez idő alatt, de 2003-ban hatalmas feladatok lesznek mindhárom részterületen. Az üzemeltetés néhány feladatát már jelezte, emellett a terület- és a településrendezés összhangjának megteremtése, a fejlesztésekkel való minél zavartalanabb együttműködésben látja a jövő feladatait, amelyeket az önkormányzatokkal karöltve lehet és kell megvalósítani. Ez több törvénymódosítást fog jelenteni, valamint a területi főépítési 1992. évi miniszteri rendelet revízióját is el kell végezni. Az elkövetkező 10 évet hatékonyabb szabályozással gondolja előbbre vinni, az építési törvény és más jogszabályok közreműködésével, amely mindenki közös feladata. Ebben sokat tudnak segíteni a jubileumukat ünneplő te-

Területi Főépítési Irodák illetékességi területe 2001 március 11-től

rületi főépítésszek, a 10 éves szervezet és a munkatársak, kollégák, akik nagyrészt több 10 éve vannak a pályán. Majd mindenkinek szívből gratulált és további jó munkát kívánt.

Körmendy Imre, a BM Településrendezési Iroda vezetője a településrendezés közigazgatási összefüggéseiről tartott előadást. Előadásában a területi főépítésszek munkáján túl – azal összefüggésben – kitént a szakma alapvető gondjaira, az előttünk álló feladatokra. (Előadásának szövege a Falu Város Régió 2003/2. számában megjelent.)

Zábránszky Klára, a BM Főépítési Titkárság vezetője a területi főépítési irodák, a hálózat létrejöttéről, a területi főépítésszek főbb feladatairól, államigazgatási kapcsolatairól tartott előadást.

A hálózat létrejöttét az előadók már ismertették. Fontos azonban megjegyezni, hogy 6 megyei főépítész, 1 megyei jogú városi főépítész és 1 építésztervező, tervezőirodai főépítész építésszámológépítő képezte az alapító területi főépítésszeket, akik Ybl Miklós-díjas, Pro Regio díjas több diplomás, egyetemi oktató okl. építésszámológépítő. A nyolc regionális Iroda székhelye Budapest, Győr, Veszprém, Pécs, Zalaegerszeg, Miskolc, Szeged, Debrecen volt, majd 2000-ben a Balaton törvény alapján Zalaegerszeg helyett Keszthely lett a székhely, Balatonfüreden és Siófokon referenci irodák jöttek létre, és a Dunántúlon régió átrendezés miatt illetékességi területmódosulás is volt.

A hálózat létrehozása szempontjából fontos és meghatározó személyeket is felsorolta, akik egy része a jubileumi ülésen is szerepelt. Kiemelte, hogy dr. Baráth Etele 1990-ben, mint a KÖHÉM államtitkára, az Országos Főépítési Kollégium alapítója volt, a majdani területi főépítésszek a kollégium tagjai voltak az alapítás előtt. Továbbá Körmendy János 1992–1994 között észak-dunántúli területi főépítész volt (Győr-Moson-Sopron megyei főépítésszége mellett), tőle Keresztes Sándor vette át a területi főépítési posztot. Az előadó, mint a Főépítési Titkárság vezetője, maga is kezdetektől részt vett a munkában. A hálózatnak eddig 7 minisztere volt, beleértve dr. Lamperth Mónika belügyminiszter asszonyt is, továbbá 3 szakmai felelőse, akik a jubileumi ülésen előadóként szerepeltek is. Fontos momentum, hogy a szakmai felelősök útján is biztosítható volt, hogy a tárcák átrendeződésekor sem került fel sohasem a területi főépítési helyek újrapályázata. Mindig, mindenki maximálisan elismerte a területi főépítésszek magas színvonalú szakmai munkáját.

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény és az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVII. törvény alapján a miniszter jogszabályban meghatározott egyes területfejlesztési, területrendezési, illetőleg építésügyi feladatait a területi főépítésszek útján látja el. Továbbá a 2000. évi CXII. „Balaton” törvény alapján a miniszter balatoni területi főépítésszt nevezett ki.

A területi főépítési irodák jogszabályokban meghatározott tevékenységéből az alábbiak a legfontosabbak:

– részvétel a rendezési tervek előzetes és közbenő egyeztetésében;

– a településrendezési tervek jóváhagyása előtti minisztériumi szakmai vélemények kiadása, törvényességük megállapítása előterjeszhetőségük feltételeként;²

– szakmai állásfoglalások kiadása az építésügyi hatóságnak az építésügyi értékek védelme érdekében – a telekalakítási,

elvi építési, építési, fennmaradási engedélyezési eljárás során

– a rendezési tervek véleményezésének keretében, az OTÉK-tól való normatív eltérések engedélyezése, melynek során nemcsak a településrendezési követelmények határértékétől, hanem egyes településrendezési követelményektől megengedőbb értékek alkalmazásához járulhatnak hozzá saját illetékességi körükben;

– a területi tervtanácsok vezetése, együttműködve az önkormányzati főépítésszekkel;

– a területfejlesztéssel és területrendezéssel összefüggő feladatok;

– a terület- és településrendezési tervtár szervezése és működtetése;

– a vidékfejlesztés programjába illeszkedően közreműködés a falumegújítási, falufejlesztési tevékenységek támogatásában;

– település- és területfejlesztéssel kapcsolatos pályázatok véleményezése;

– széles körű területi kapcsolat, szakmai segítségnyújtás (önkormányzatok, I. és II. fokú építésügyi hatóságok, a közigazgatási hivatalok, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal területi szervezetei, megyei földhivatalok, területfejlesztési tanácsok, környezetvédelmi felügyelőségek, természetvédelmi igazgatóságok, nemzeti parkok, a területen dolgozó település- és építésztervezők, helyi média stb.);

– az önkormányzati főépítésszek munkájának összehangolása, továbbképzésük biztosítása;

– szolgáltatásként, közvetlen konzultációkkal az önkormányzatok és a tervezők segítése a rendezési és építésügyi tervekben.

Az irodák feladatait folyamatában vizsgálva megállapítható, hogy

– a feladatok egyre bővültek, az adott tárcától is függően, de ezek a más tárcákhoz kerüléssel megmaradtak; feladataik, munkájuk, ennek kapcsán több tárcához is közvetlenül kötődik;

– KTM-ben a természetvédelem, környezetvédelem, műemlékvédelem előtérbe került;

– a közlekedési tárca pályázataiban való véleményezések elkezdődtek (út, híd, kerékpárút, járda stb.);

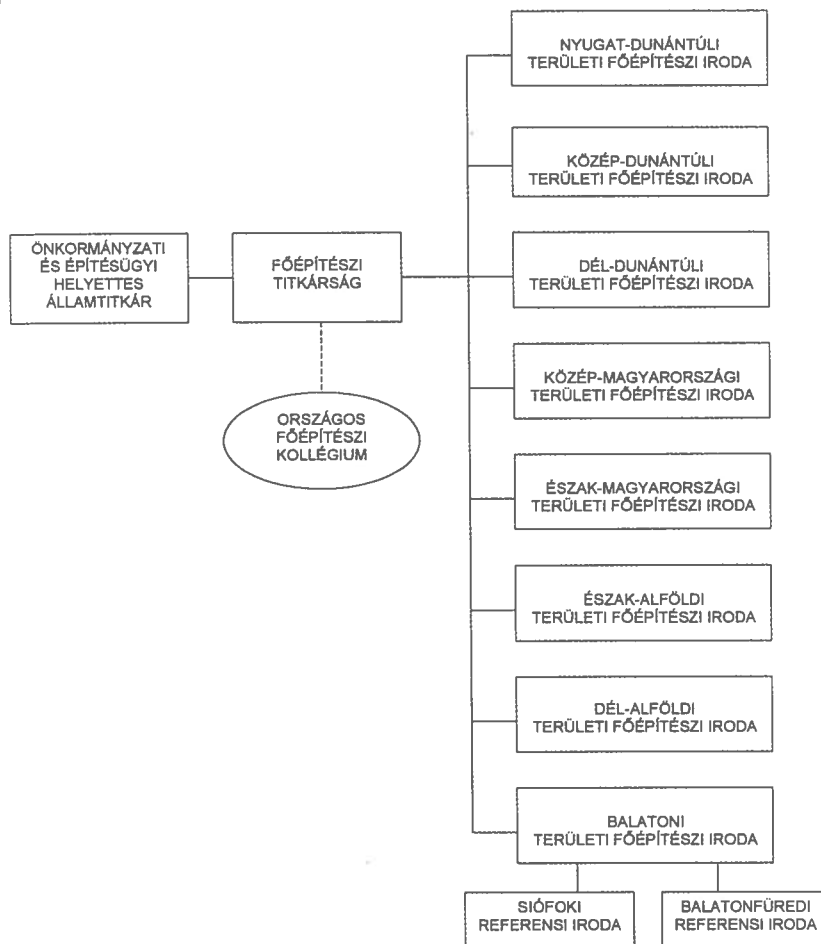
– FVM-ben a vidékfejlesztés, falumegújítás kiemelt feladatot jelentett, a pályázatok véleményezését is beleértve;

– az épített örökség védelmével kapcsolatos pályázatok véleményezése folyamatossá vált (NeKöM, FVM);

– a turisztikai pályázatok GM felkérése alapján történő véleményezése 2000-ben feladatot jelentett;

– a BM-be való kerüléssel várhatólag tovább fog a pályázatok véleményezése bővülni, és bővülni fognak a települési önkormányzatokkal való kapcsolatok.

A területi főépítési hálózat kapcsolatrendszere igen szerteágazó és széles körű, amely egyrészt jogszabályban meghatározott módon, másrészt szakmai segítségnyújtás formájában érvényesül. A területi főépítésszek és munkatársaik közvetlen konzultációkkal is segítik a rendezési és építésügyi tervezésben az önkormányzatokat és a tervezőket. Ezzel az irodák fontos szakmai fórumok lettek régiójukban az elmúlt évek gyakorlatában. Ennek a tevékenységnek elsősorban a kisebb önkormányzatok esetében és a szakmai közélettől izolálódott, segítő szakmai kontroll nélkül dolgozó 1–2 fős tervezőszervezeteknél van nagy jelentősége. Az irodák olyan építésügyi feladatokat végeznek, melyek

A Főépítési Titkárság és a Területi Főépítési Irodák szervezeti sémája

fokozottan igénylik a konkrét helyismeretet és a szereplőkkel való közvetlen kapcsolattartást. Ennek érdekében folyamatos szakmai kapcsolatot tartanak fenn a regionális/térségi fejlesztési tanácsokkal és ügynökségekkel, a települési és megyei önkormányzatokkal, a megyei területfejlesztési tanácsokkal, valamint a szakmai-társadalmi szervezetekkel. Munkájuk nagymértékben segíti a fejlesztések összhangjának megteremtését a meglévő épített környezettel, a térségi és települési infrastruktúrával, ezáltal a települések harmonikus és esztétikus továbbépítését.

Az előadó ezt követően röviden ismertette az önkormányzati főépítészek továbbképzése terén elért eddigi eredményeket. Az Országos Főépítési Kollégium kezdeményezésére, a Magyar Urbanisztikai Társaság közreműködésével dr. Tóth Zoltán dél-dunántúli területi főépítész kidolgozta a továbbképzés szakmai koncepcióját, belekerült a képzési jegyzékbe. Komárom-Esztergom és Győr-Moson-Sopron megyékben a közigazgatási hivatalok szervezésében megindult a továbbképzés, amelyet gyakorló önkormányzati és területi főépítészek tartanak, a Főépítési Titkárság közreműködésével.

Arra a kérdésre, hogy mi a fontos az irodák tevékenységében, az alábbi válasz adható: a helyi jelenlét, szellemi műhely – a nagy tervező irodák szétesése után (főleg vidéken), tanácsadás – az önkormányzatok szakemberhiánya miatt, kontroll-

szerep, kapocs a minisztérium-terület-település között, nagy információs bázis.

A jövőbeli kapcsolatokat – a BM-be történő integráció alapján állva – továbbra is fontosak lesznek a MeH-hel a területrendezés és a területfejlesztés vonatkozásában, az FVM-mel a vidékfejlesztés terén, a KvVM-mel, a KÖM-mel (KÖH-hel) az együttműködést új alapokra helyezve (a természetvédelem, környezetvédelem, nemzeti parkok, műemlékvédelem) együttműködése megújítandó. Új helyzetet, új feladatot fog jelenteni az Országos Területrendezési Terv törvényi jóváhagyása, valamint a területfejlesztési-területrendezési törvény módosítása, mivel a területi főépítészek – a tervezet szerint – területrendezési hatósággá is válnak.

Meg fog nőni a szerepük az önkormányzatoknak a településrendezési, építésügyi, az épített környezet alakítása és védelme, a helyi építészeti örökség védelme érdekében végzett szakmai munkájának segítségével, a szakmai kontroll biztosításában.

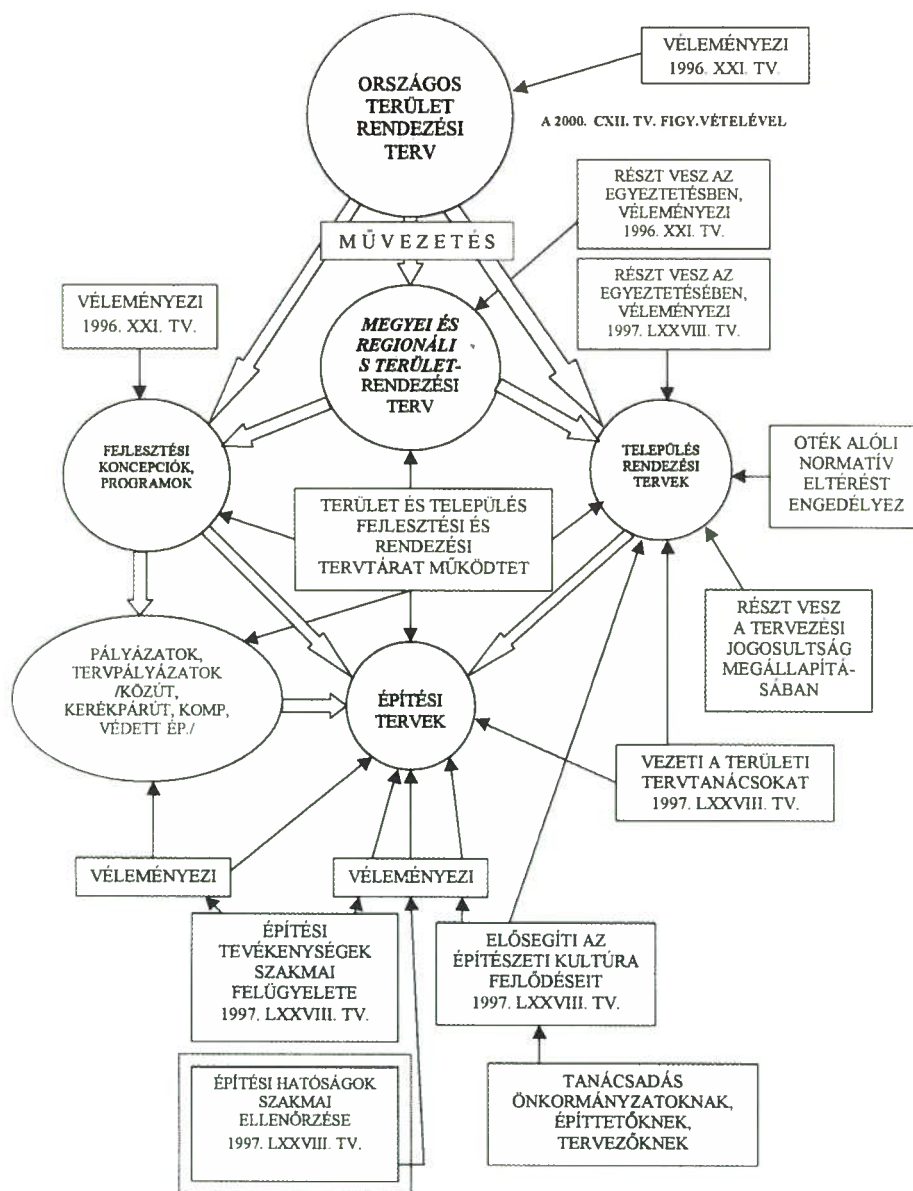
Az elmúlt 10 év alatt a Főépítési Titkárság segítette az irodák operatív munkáját a minisztérium és az irodák közötti kapcsolattar-

tás, az információk áramlása, az önkormányzati főépítészekkel való kapcsolattartás, az Országos Főépítési Kollégium titkári teendőinek ellátása vonatkozásában. Végezetül az előadó megjegyezte, hogy a Főépítési Titkárság vezetőjeként szeretné még évekig a területi főépítési irodák, a területi főépítészek ügyét segíteni, megköszönve mindenki aktív közreműködését e munkában.

Megköszönte a Miniszterelnöki Hivatal szponzori segítségét, amely lehetővé tette, hogy ezt a jubileumi rendezvényt meg tudták rendezni.

Kovács Imre zárszavában arról beszélt, hogy területi főépítész rendszer nincs területi főépítész nélkül. A területi főépítész – nemcsak nevében, hanem a közösséget szolgáló felelősségteljes munkájában is – építész, aki elsősorban az építészet legkomplexebb területével, az emberi településsel foglalkozik. Mára az építész szerepe és felelőssége megváltozott, a progresszív építészet középpontjában a „totális környezet”, vagyis az átlagember környezete áll, az építész pedig nem az építészekért, hanem az emberekért van. Nagy az építészek felelőssége. Az építésznek munkája során az adott társadalom számára kell tervezni, az építészet a társadalom tükre. Az építész ebben a folyamatban az a közreműködő, aki társadalmilag hasznosítható szaktudással rendelkezik ehhez, s feladata, hogy

A Területi Főépítési Irodák (területi főépítések) feladatai

szak tudását – a lehető legjobb képességeit kifejtve – gyakorolja a társadalom érdekében.

Véleménye szerint ami igaz az építészekre általában, az különösen igaz a közösség érdekében „hivatalból” is tevékenykedő főépítészekre, a főépítési irodák munkatársaira. Mivel a településtervezés alfája és omegája a humánus építészet, ezért leginkább itt van szükség hivatásszerűen működő építészekre, településrendezőkre.

Kovács Imre végezetül Bruce Allsopp angol építész, szaklemező gondolatát idézte, amely egyúttal program is lehet a jövőt illetően:

„Az építészek feladata nem az, hogy megreformálják az emberiséget, de ha legjobb képességeiknek megfelelően teszik a magukét, hozzájárulhatnak az emberi életfeltételek megjavításához. Az a kötelességük, hogy megértessék az emberekkel: mit is tehetnek értük, s az ígéreteiket valóra is kell váltaniuk.”

Ehhez kívánt további kitartást és eredményes munkát a 10

éves jubileumát ünneplő területi főépítési irodáknak, területi főépítészeknek.

Jegyzet

1. A FALU VÁROS RÉGIÓ 2002/10. számában rövid híradás jelent meg a jubileumi ülésről.

2 Az Alkotmánybíróság 62/2002. (XII. 17.) sz. határozata megsemmisítette az 1997. évi LXXVIII. törvény 9. § (6) bekezdését, vagyis „további törvénysértésre alapozott, egyet nem értő vélemény esetén a szabályzat és a tervek elfogadásra nem terjeszthetők elő”-kitétel. Ez azonban nem jelenti azt, hogy bármilyen településrendezési dokumentum magasabb rendű jogszabállyal ellentétesen jóváhagyható.